

ViLHELMINA

Näringsliv, arbete & utbildning

NUMMER #5 - 2022





REDAKTION

Näringslivskontoret
Bogge Bolstad

Lärcentrum
Lars Gavelin

Arbetsmarknadsenheten
Chatarina Vesterlund

Utvecklingsenheten
Ulrica Olsson

Innehåll
Hannele Bång

Kontakt:
naringsliv@vilhelmina.se

Vilhelmina näringsliv, arbete & utbildning är ett nyhetsbrev som skapas och ges ut av Näringslivskontoret, Lärcentrum och Arbetsmarknadsenheten i Vilhelmina. Nyhetsbrevet ges ut ett par gånger per år med syftet att uppdatera vad som händer i respektive verksamhet.

ViLHELMINA LO!

INNEHÅLL

Sida #02 ~ Vi på redaktionen

Sida #03 ~ Innehåll

Sida #04 ~ Ledare

Sida #06~ Företagarna i Vilhelmina

Sida #09 ~ Klarar elbilen lika mycket som dieselbilen?

Sida #10 ~ Vad händer med reseersättningen?

Sida #13 ~ Stora utmaningar för mackar nu och i framtiden

Sida #14 ~ Så påverkas utbildningen av framtidens behov av elbilar

Sida #16 ~ Äger du mark eller lokaler?

Sida #18 ~ Nya snabbbladdare i Vilhelmina kommun

Sida #20 ~ Projekt NimR

"Många personer säger att Sverige bara är ett litet land och att det inte spelar någon roll vad vi gör. Men jag har lärt mig att man aldrig är för liten för att göra skillnad."

- Greta Thunberg

Länkar att besöka:

<https://businessregionnorth.com/>

<https://businessregionnorth.com/inbjudan-inlandsmassan-i-dorotea/>

<https://vilhelmina.se/naeringsliv-och-arbetsmarknad/naeringsliv-och-foeretag/>

Bildandet av en byautvecklingsgrupp i Saxnäs har påbörjats, och några av initiativtagarna är från vänster: Mats Byström, Therese Byström, Magnus Johansson, Daniel Lindblad, Bogge Bolstad och Hans Holmberg.

Foto: Peter Manner



LEDARE

Att jobba på näringslivskontoret är minst sagt ett omväxlande arbete, med många viktiga utvecklingsfrågor för vår kommun. En alltid aktuell fråga är kommersiell service och hur den fungerar. Alla som bor i Vilhelmina Kommun ska ha tillgång till dagligvaror, drivmedel och annan viktig samhällsservice. Servicen kan sedan variera i omfattning, avstånd och i utbud, främst beroende på kommunens geografiska utmaningar. I Kittelfjäll jobbar Destination Kittelfjäll med utveckling av besöksnäringen och den service de kan erbjuda och även övrig näringslivsutveckling.

I Saxnäs har ett antal engagerade bybor och företag tillsammans med näringslivskontoret påbörjat bildandet av en lokal utvecklingsgrupp som ska jobba med utveckling av service och framtidsfrågor där. Ytterligare nya initiativ som vi jobbar med är ett nystartat näringslivsråd med syfte att förbättra samarbetet och kommunikationen mellan våra kommunala politiker och tjänstepersoner gentemot Vilhelminas företag. I näringslivsrådet lyfts aktuella frågor för en bättre dialog och förståelse mellan parterna.

En annan högaktuell fråga bristen på personal inom vissa branscher där vi ser ett stort behov av personal till bland annat industri och besöksnäring i kommunen. För att hjälpa företagen att hitta rätt personal och kompetens ingår Vilhelmina i satsningen Business Region North. Bakom initiativet står Inlandets Teknikpark och de fyra medlemskommunerna Vilhelmina, Lycksele, Sorsele och Dorotea. Business Region North är en gemensam livsstil- och rekryteringsplattform för företagen i dessa kommuner.

Hoppas ni inte har missat att vi nu vi skakar liv i den klassiska Inlandsmässan, det känns riktigt roligt. Det här året kommer den att hållas i Dorotea, fredagen den 29 september och lördagen den 1 oktober. Under två mäsddagar fokuserar vi på viktiga framtidsfrågor, visar våra framtidsföretag och knyter värdefulla kontakter mellan varandra, allmänheten och inte minst våra ungdomar. Sverige och världen står inför stora utmaningar att ställa om till ett hållbart samhälle. Många av svaren på hur detta kan ske finns i hos oss i inlandet. Mässans tema kommer att vara ett hållbart samhälle.

Så med dessa rader vill jag önska alla en trevlig och skön sommar, och jag ser fram emot ett fortsatt händelserikt och spännande år där vi tillsammans jobbar för Vilhelminas framtid.

BOGGE BOLSTAD

Affärsutvecklare

FÖRETAGARNA



ELBiL ELLER FOSSiLDRiVET - VAD BLiR BiLLiGAST?

Det är inte lätt att välja ny bil. Bilkostnads-kalkylatorn som forskare från Högskolan i Gävle har tagit fram kan göra valet mellan el, hybrid och fossildrivet enklare.

Det är inte lätt för en företagare att få med alla parametrar i valet av ny bil till företaget. Ansvar för ekonomin och viljan att vara en del av ett hållbart samhälle kan ibland stå emot varandra. Elbilar är ofta dyra vid inköp men billigare att köra. För bensinbilar gäller ofta det motsatta.

Peder Zandén Kjellén är forskare inom hållbara transporter på Högskolan i Gävle och har inom projektet RATT-x, tagit fram en smart räknatur, Bilkostnads-kalkylatorn, som kan hjälpa dig på vägen.

I verktyget kan du själv lägga in uppgifter om bilens förbrukning, hur mycket man kör, hur länge man tänkt äga bilen och hur den finansieras. Därefter beräknas en total ägandekostnad för att enkelt kunna jämföra modeller mot varandra.

– Många missar att driftskostnaderna är en stor del av att äga en bil. På sex år kan driftskostnaderna uppgå till 40

procent av totalkostnaden för en bensin- eller dieselbil.

För framför allt elbilar finns ett motstånd vid köp eftersom priset är så högt. Men driftskostnaderna är så mycket lägre jämfört med bensin eller diesel över tid, så det kan ändå löna sig ekonomiskt att välja en elbil, säger Peder Zandén Kjellén.

Philip Thunborg är expert på hållbarhetsområdet hos Företagarna och sitter även med i styrgruppen i projektet RATT-x som tagit fram verktyget. Han konstaterar att Sveriges småföretagare har kommit långt i arbetet med att utveckla sitt hållbarhetsarbete.

– Vi ser att medvetenheten och ambitionen hos företagen att minska sina utsläpp är hög, där val av tjänstebil ligger i topp bland åtgärder som företagen själva ser att de kan påverka. Därför kan verktyg som detta vara mycket användbart och välkommet av många som planerar att skaffa ny bil till företaget.

Du hittar bilkostnads-kalkylatorn på Företagarnas hemsida.



KLARAR ELBILEN LIKA MYCKET SOM DIESELBILEN?

Kan man köra 33 mil utan stopp med elbil? Kan man köra i snöslask? Kommer bilen starta i 30 minusgrader? Att byta till elbil kan kännas som ett stort steg, men för Robert Granberg är det ett val som sparat honom tusentals kronor.

Robert Granberg har kört elbil sedan 2017 och är engagerad i en rikstäckande klubb för Teslaägare. Han har kört Tesla i fem år och menar att han varit lurad ett helt liv. Att byta till elbil är ett av de bästa valen han gjort.

- När vi funderade på byta räknade vi på vad det skulle kosta oss, vi vill köra husvagn och kunna åka till stugan i Borgafjäll, berättar Robert. Vi tänkte i banorna "vem vill köpa diesebil om fem-sex år", och det är där vi befinner oss idag.

Att köra elbil innebär ett annat körsätt, menar Robert. Han förklarar att när de åker den 33 mil långa sträckan från bostaden i Umeå till stugan i Borgafjäll planerar de in ett, och ibland två, stopp. De stannar oftast i Åsele där de passar på att uppsöka toalett och låter bilen ladda tio minuter. Ibland kör de till Dorotea där de handlar och äter middag, och det är ungefär så långt deras bil tar sig innan de behöver ladda. Modernare bilar skulle klara av att köra hela sträckan utan stopp.

- Detta innebär också att vi är säkrare förare, menar Robert. När vi kommer fram till stugan är vi inte trötta av körandet, och tack vare pauserna vi gör är vi också mer uppmärksamma på vägen.

Robert förklarar att snabbladdare är mer för yrkestrafik och bilister som reser, medan långsamma laddboxar är för närkörning. Gemensamt för alla elbilsägare är dock att alltid se till att bilen är fulladdad. Men såklart är detta olika för olika behov.

Han är också ödmjuk mot rädslan att byta till elbil - men menar att den försvinner när man börjat köra. Att elförbrukningen förändras när det är kallt är gemensamt för alla bilar, och annan yttre påverkas som bläst, regn och snöslask. Men Robert menar att det inte påverkar så mycket som man kan tro.

- Det kan gå mer ström även på sommaren för att man kör snabbare, till exempel. Men alla dessa "nackdelar" kan vägas upp med att man alltid har en varm eller kall bil och en bil som startar i alla lägen.

Många oroar sig för att elen ska ta slut längs vägen. Robert menar dock att detta endast händer en klantig bilförare - el som annat drivmedel. Märker man att elen börjar ta slut kan man förändra sitt körsätt, till exempel genom att sänka hastigheten. Men Robert jämför elbilen med en helt vanlig diesebil;

- Man åker inte iväg med fem liter diesel i bilen för att köra femton mil. Man gör det bara inte.

Robert och hans fru kör mer bil idag än tidigare på grund av att de köpte sin stuga i samband med bilbytet. De berättar båda två att de inte skulle ha möjlighet att åka lika ofta till stugan med en diesebil. Robert jämför resor med diesebil som kan kosta dem flera tusen kronor, med elbilen som nästan inte kostar något alls.

- När vi köpte Teslan tittade vi igenom vår ekonomi och vårt körmönster, säger Robert. Det är förvånande, men vi sparar tusentals kronor varje månad trots att bilen är dyrare. Det är värt att ge elbilen en chans.

— VAD HÄNDER MED RESEERSÄTTNINGEN?

Många företagare undrar vad som händer med reseersättningen när drivmedelspriserna skjutit i höjden. Vi har ställt frågan till Skatteverket som svarar enligt nedan.

Finansdepartementet har tagit fram en la-grådsremiss där det föreslås ett nytt och enklare system för skattelättnad för arbetsresor. En regionalt differentierad skattereduktion som är avståndsbaserad och färdmedelsneutral föreslås ersätta den nuvarande kostnadsbaserade avdragsrätten för resor mellan bostad och arbetsplats. Lagändringarna föreslås träda i kraft 1 januari 2023.

Mer om detta finns att läsa på Regeringens hemsida.

HUR FÖRHÅLLER SIG FÖRSLAGET I PROPOSITIONEN TILL DAGENS RESEAVDRAG?

- Den föreslagna skattelättnaden utgår inte från kostnader, vilket gynnar den som kan göra billiga resor, till exempel den som reser kollektivt eller samåker.
- Den nedre avståndsgränsen på 15 kilometer motsvarar ungefär beloppsgränsen i dagens reseavdrag för personer som gör dagliga resor och har bristfällig tillgång till kollektivtrafik.
- 6 kr per mil i skattereduktion skulle ungefär motsvara den skattelättnad som schablonbeloppet för bilresor ger i dagens reseavdrag vid en marginalsatt på 32 procent. I propositionen föreslås en skattereduktion på 5 kr per mil. Ett förslag där skattereduktionen uppgår till 8 kr per mil har nu skickats ut på remiss.



STORA UTMANINGAR FÖR MACKAR NU OCH I FRAMTIDEN

Just nu händer det mycket när det handlar om vad våra bilar ska drivas av för energi de närmaste åren. El, fossila bränslen eller vätgas? Oavsett vad som vinner i längden, pågår just nu en stor omställning till eldrivna bilar. Det kommer snart att vara svårt att köpa en ny bil som inte är hybrid eller helt eldriven. För de som inte tänker köpa en ny bil de närmaste åren är det bensin och diesel som fortsättningsvis gäller.

Lagar och förordningar påverkar redan användningen av fossila bränslen, samt att de kraftigt påverkar den som ska leverera och sälja dessa. Inblandning i de flytande drivmedlen gör att befintliga anläggningar måste byggas om för att öka säkerheten mot bland annat korrosion. Det handlar om stora investeringar för den enskilda mackägaren som inte har något stort oljebolag i ryggen.

För de som säljer drivmedel i våra dalgångar är det extra tufft. Det är långa avstånd som påverkar leveranser och priser. De har låga volymer och låga marginaler på drivmedlet, men kostnaderna är lika höga som på en

anläggning i ett större samhälle med högre volymer. Idag kan man utan att ljuga säga att den som säljer drivmedel i våra dalgångar gör det för att upprätthålla servicen i byn och området.

Det finns olika stöd att söka för att kompensera de kostnader som uppstår, men tyvärr räcker det ändå inte till för att täcka allt. Idag vet vi att man bland annat på grund av de höga kostnaderna har valt att stänga "macken" i Nästansjö från sista juni. Några av Vilhelminas andra anläggningar i fjällvärlden har sökt stöd för att kunna fortsätta bedriva försäljning av drivmedel, men först i slutet av sommaren kommer vi att se utfallet av detta.

Vi behöver även möta framtidens drivmedel. Under 2021 har regeringen och Trafikverket jobbat hårt för att skapa platser för snabbladdare till elbilar över hela Sverige. För den aktör som velat sätta upp snabbladdare på de av Trafikverket utpekade platserna har man kunnat få stöd på 100% till satsningen. Det är ett bra och viktigt initiativ. I stora delar av landet har det här lyckats bra, men på några platser i vårt land

"Vi behöver även möta framtidens drivmedel. Under 2021 har regeringen och Trafikverket jobbat hårt för att skapa platser för snabbladdare till elbilar över hela Sverige."

- Bogge Bolstad, affärscoach



Nu är arbetet med att rostskyddssäkra rören på drivmedelsanläggningen hos Marsfjällshandlarn i Saxnäs påbörjat. På bilden ser ni Glenn Sjöberg från Öviks Pump & Miljö AB och Peter Manner, näringslivskontoret i Vilhelmina

har Trafikverket pekat ut platser – som helt riktigt ligger mycket strategiskt viktigt till för att skapa ett rikstäckande nät med elbils-laddare – men som det inte är praktiskt möjligt i dagsläget att bygga superladdare på.

I Vilhelmina finns några platser där ingen intressent vill sätta upp snabbladdare på, samt platser som saknar tillräckligt med kapacitet i elnätet för att kunna bygga en laddplats med supersnabbladdare.

Det handlar om byar och områden som är i kraftig expansion avseende turism och besöksnäring. Platser där några människor vill bosätta sig och andra bygga fritidshus och som ligger upp till tio mil från större samhällen och städer.

Det finns planer på utbyggnad av elnätet på några platser, men från olika nätägare säger man att det kan ligga några år bort i tiden innan man kan leverera den kapacitet som behövs.

Det kan så klart skapa stora problem för turistexpansiva områden med att tillgodoses kraven från besökare och boende vad det gäller olika drivmedel. Från näringslivskontorets sida jobbar vi hela tiden med att hjälpa de företag som säljer fossila drivmedel med att hitta olika finansieringar och stöd för att kunna fortsätta sin verksamhet, och de företag som funderar på att etablera laddpunkter med att hitta finansiering, bra leverantörer och i övrigt nödvändiga åtgärder för att kunna etablera laddplatser.

Text: Bogge Bolstad

SÅ PÅVERKAS UTBILDNINGEN TILL FORDONSMEKANIKER AV FRAMTIDENS BEHOV AV ELBILAR

Tre miljoner elbilar år 2030 innebär inte bara en omställning vad gäller tillförandet av laddstolpar över landet, utan också förändringar inom mekanikerbranschen. Att bli fordonsmekaniker idag är inte som för tio år sedan - idag krävs både annan kompetens och annat ansvar.

Utbildningen till fordonsmekaniker genomgår en omställning för att tillmötesgå den framtid vi är på väg mot. Tidigare har man gett speciella kurser för varje bilmärke, men idag ger man istället grunderna för elbil.

- Det finns 350 tusen laddbara bilar i Sverige idag, men 2030 räknar man på mellan 2,5 till 3 miljoner totalt, säger Daniel Bergqvist, som är lärare på Vilhelmina Lärcentrum och Malgomajskolan.

Med andra ord går utvecklingen av eldrivna motorfordon åt rätt håll, och det kräver att branschen följer med i utvecklingen. Daniel tror att ökningen av elbilar kommer innebära mindre verkstadstid för kunder, samtidigt som branschen arbetar för att få in kunder i verkstaden ändå. Han menar att utvecklingen går snabbt, och att det är ett obligatorium för elever som läser till fordonsmekaniker att veta hur man arbetar med elfordon.

Till hösten startar en ny lärlingsutbildning till fordonsmekaniker hos Vilhelmina Lärcentrum. Utbildningen görs i samarbete med Bilbolaget och 11 verkstäder i de fyra nordligaste länen. Lärcentrum startar även en bilmekanikerutbildning för kompetensförsörjning av bilverkstäderna i Vilhelmina. Daniel Bergqvist är huvudlärare för utbildningarna.

Fler elbilar innebär också en annan inriktning än vad utbildningen gett tidigare.

- Det är farligare att arbeta med elbilar, menar Daniel. Man arbetar med högspänning och behöver vara säker på det man gör, det krävs ett betydligt större ansvar än vad det egentligen krävts tidigare.

Daniel berättar att man inom yrket kan laborera och testa sig fram på bilar som drivs av diesel eller bensin. Med elbilarnas framfart krävs en helt annan kompetens och han tror inte att det är omöjligt att fler elektriker kommer att hamna inom mekanikerbranschen. Det går inte att handla och först tänka, utan det finns till exempel ett program som måste följas steg för steg innan man kan gå vidare.

Oavsett tror Daniel att elbilar är nästa steg, delvis på grund av dagens bränslepriser men också för att det är viktigt att ha ett tydligt hållbarhetsperspektiv.

- Jag tror inte att det blir svårare, utan det är en tröskel vi ska ta oss över, säger Daniel. Vi måste också få laddstolpar för att få en fungerande elbilspark i Norrland.



Daniel Bergqvist, lärare fordonsmekaniker.

ÄGER DU MARK ELLER LOKALER?

Objektvision.se är Sveriges ledande marknadsplats sedan 1998 för kommersiella lokaler med cirka 14 000 annonser ute och över 50 000 unika besökare varje vecka.

Vilhelmina kommun har tecknat avtal med Objektvision.se, som innebär att du som fastighetsägare har möjlighet att annonsera kostnadsfritt på deras hemsida, under kategorierna lokal och mark. Detta ger dig en unik möjlighet att vara synbar och sökbar för din målgrupp.

Skellefteå Kommun har också tecknat avtal med Objektvision.se och i skarpt läge ser sidan ut så här:
<https://skelleftea.se/platsen/naringsliv/naringsliv/mark-och-lokaler> (kopiera länken)

Genom detta samarbete kommer samtliga fastigheter och tomter synliggöras på Vilhelmina kommuns hemsida och det gör vägen enklare för företag som vill etablera eller utvecklas.

Har du frågor är du välkommen att kontakta
Peter Manner via telefon 072-450 19 09
eller mail peter.manner@vilhelmina.se





NYA SNABBLADDARE I VILHELMINA KOMMUN

OKQ8 blir en av de första platserna i Vilhelmina kommun som får snabbladdare till el- och hybridbilar. Arbetet planeras vara slutfört under året.

- Bilarna utvecklas och det är elbilen som är näst på tur, menar butikschefen Mikael Mattsson.

Vi går mot en fossilfri framtid, och därför kommer det att sättas upp nya snabbladdare på några olika platser i Vilhelmina kommun. Dessa är fullt bekostade genom ett samarbete med Skellefteå Kraft. Ett av dessa ställen är OKQ8, och arbetet planeras vara slutfört under året 2022.

Mikael Mattsson, butikschef OKQ8
Vilhelmina, trot att utvecklingen mot nya transportmedel kommer gå snabbare än någonsin tidigare på grund av att tillförseln till fossilfria bränslen ska strypas totalt. Han ser också ett större behov, inte bara av lokalbor utan också av många genomresande och turister.

- Vi har kunder som ringer och frågar när de kan ladda sina bilar hos

oss, för de vill åka till stugan i fjälls, berättar Mikael.

På plats kommer två superladdare som placeras mot Lundqvist Stugmotell som ligger bredvid. I en snabbladdare tar det cirka 20 minuter att fylla en bil. Laddarna planeras att ställas upp på ett sätt som gör det enkelt att ladda även om bilisten har ett släp eller husvagn med sig.

- Det här är bra för Vilhelmina och det ska bli spännande att vara med i detta, säger Mikael. Men vi har en lång väg kvar, jag personligen vill se fler laddare längs vägen till fjälls. Det kommer att bli ett behov om inte annat.



PROJEKT NiMR - NÄRINGS�IVSUTVECKLING I MÖJLIGHETERNAS REGION

Under de senaste fyra åren har Vilhelmina kommun deltagit i projektet NiMr som är en förkortning för näringsliv i möjligheternas region. Det har inneburit att näringslivskontoret i Vilhelmina har haft en anställd projektledare via projektet, som jobbat tillsammans med nio andra projektledare i de övriga inlandskommuner som deltagit i projektet. För näringslivskontoret i Vilhelmina har detta varit en värdefull extra resurs som har fokuserat sitt arbete på projektets huvudfrågor. Målet har varit att skapa fler växande företag i kommunen, och fokus i arbetet har varit att jobba med att hjälpa företagen skapa större marknader, innovationer och kapitalförsörjning. Det har även inneburit ett viktigt arbete med ägarskiftet och kompetensförsörjning och de sista åren även en större insats mot de coviddrabbade företagen.

Hur gick det då i Vilhelmina? När projektet avslutades så har vi genom projektet varit i kontakt med 104 företag i Vilhelmina. Företagen fick svara på några frågor om hur projektet hjälpt dem, och de 34 som svarade uppger att vi hjälpt till så att de kunnat bevara 18 arbetstillfällen. De har även anställt 29 personer

från hösten 2018 och de uppger att man avser att anställa ytterligare 17 personer under de kommande åren.

Vårt arbete inom dessa insatsområden kommer att fortsätta. Projektet har resulterat i nya sätt att jobba tillsammans med andra kommuner inom gemensamma insatsområden. Vi har även skapat ett bra internt arbetssätt för att kunna jobba med företagsutveckling och näringslivsfrågor för att kunna ge våra företag så bra service och hjälp som möjligt.

VILHELMINA

Näringsliv, arbete & utbildning

NUMMER #5 - 2022

ViLHELMINA SES!

